

7. הבעה בע"פ

בהבנה ובהפקה של טקסטים דבורים ברמות שונות של פורמאליות משכללים התלמידים את כישורי ההאזנה והדיבור כדי שישמשו אותם בהקשרים לימודיים ובהקשרים החברתיים בעתיד. השיח הדבור מקדם את השפה הכתובה ונתמך על ידה, על כן יש ליזום התנסויות חוזרות התורמות לפיתוח ולשכלול של האזנה ממוקדת לדברי אחרים תוך מעקב אחר רצף הדברים והשתלבות בשיחה ובדיון, מתן תשובות לשאלות על חומר נלמד והצגת טיעון על נושא תוך העלאת נימוקים רלוונטיים ושימוש במבנים לוגיים.

עמידה בהישגים הנדרשים עפ"י תכנית הלימודים בחינוך לשוני, תשס"ג:

הישג נדרש 1: האזנה ודיבור למטרות שונות (עמוד 82 בתכנית לחינוך לשוני, תשס"ג)

ציוני הדרך המפורטים במסגרת תכנית הלימודים בחינוך לשוני מתארים את התפקוד האורייני המצופה מתלמידים בשלוש תחנות: בסוף כיתה ב', בסוף כיתה ד' ובסוף כיתה ו'.

בכיתה ג' מהווים יעדי סוף כיתה ד' מטרה להוראה, ואילו יעדי סוף כיתה ב' מהווים יעדי תשתית הכרחיים.

בכיתה ד' מכוונים את ההוראה ליעדי סוף כיתה ד' וליעדים בינלאומיים.

הפרקים הרלוונטיים ליעד זה מצויים לאורך **כל תכנית הלימודים בחינוך הלשוני** ובפרק נוסף על כתיבה עמודים 78-79.

עקרונות הוראה להדגשה:

- מידת התכנון של השפה הדבורה משתנה לפי ההקשר, מטרת התקשורת ויחסי הדובר עם קהלו.
- כאשר הנסיבות הן פורמאליות ונחוץ תכנון מוקפד יותר: הדוברים צריכים לשקול מה ייאמר, כיצד יתאימו את הנאמר לרמת הידיעות של המאזינים, כיצד ישמרו על הרצף ועל הסדר של הדברים הנאמרים.
- כדי שתלמידים ילמדו להציג נושא או סוגיה לפני עמיתים, עליהם להתנסות בהקשבה לדוברים שונים המציגים נושאים שונים.
- ההקשבה, ניתוח הטקסט הנשמע ותגובותיו של השומע הם חלק בלתי נפרד מתהליך הצגת נושא על ידי התלמידים עצמם.
- הפקת טקסטים דבורים במטרה לשתף אחרים בנלמד מחייבת ארגון היררכי של הידע שנרכש, החלטה על החלוקה הפנימית של הטקסט, שיקול דעת לגבי אוצר המילים המתאים לנושא ולנמענים.
- הקריאה והכתיבה תומכות בשפה הדבורה.

(מתוך תכנית הלימודים בחינוך לשוני, תשס"ג, עמודים 78-79)

פעולות יישומיות הנדרשות בכיתות ג'-ד'

התנסויות של תלמידים	פעולות הוראה של מורים
<ul style="list-style-type: none"> ● התלמידים יתנסו בהקשרים לימודיים בשיח דבור מתוכנן. ● התלמידים יתנסו בתהליכי תכנון להצגת רעיונותיהם תוך חשיבה מושכלת ביחס לתוכן הדברים, מבנה הצגת הדברים, ולשון ההצגה. ● התלמידים יתנסו בתהליכי בקרה לשיפור השיח הלימודי הדבור שלהם בדיונים המתקיימים בשיעורי העברית ובתחומי הדעת האחרים. ● התלמידים יתנסו בתהליכים של גיבוש תובנות להפנמת המיומנויות והאסטרטגיות הנדרשות להפקת שיח דבור משמעותי וברור. 	<ul style="list-style-type: none"> ● יגובשו יחידות הוראה בהקשרים תמטיים בנושאים חברתיים לקידום מתוכנן ומפורש של השיח הדבור. ● יפונה זמן הוראה שיטתי לקידום השיח הדבור בכיתות ג'-ד'. ● יגובשו מחוונים לתלמידים שימקדו את מטרות השיח הדבור ויתמכו בתהליכי הבקרה הנדרשים במהלך הדיבור שלהם בכיתה במסגרות שונות. ● יש ליזום בכיתה זמן והקשרים לימודיים חוזרים שידרשו מן התלמידים הצגת נושא או סוגיה לפני עמית, קבוצה או כיתה. ● הקשר הדיונים בכיתה בשיעורי העברית ובתחומי דעת נוספים ישמשו להוראה וללמידה של הצגת הטענות כדי לשכנע, ושמירה על כללי השתתפות שנקבעו מראש. ● יגובשו מחוונים להערכת השיח הדבור של התלמידים למטרות שונות. ● מטרת השיח הדבור יותאמו לנדרש בכיתות ג'-ד'. ● ינתן מענה שיטתי ואינטנסיבי לתלמידים שיצרו פער מהכיתה ולתלמידים מצטיינים.

8. פיתוח ידע מטה לשוני

ידע לשוני הכולל ידע על הלשון וידע על השיח מבטא יכולת להתבונן בתכונותיה של הלשון ולהסיק מסקנות לגבי מערכת חוקיה. ההתבוננות בלשון מלווה את תהליכי ההבנה וההפקה של טקסטים דבורים וכתובים שהתלמידים נפגשים אתם. הלימוד השיטתי של רכיבי השיח והלשון וביסוס ידע זה יעשה בהקשרים טקסטואליים כתובים ודבורים ותוך הדגשת התפקידים שהרכיבים ממלאים בהקשרים אלו.

עמידה בהישגים הנדרשים עפ"י תכנית הלימודים בחינוך לשוני, תשס"ג:

הישג נדרש 8: הכרה והבנה של המערכת הלשונית - מבנים, תופעות ותהליכים בלשון (עמודים 94 - 95 בתכנית לחינוך לשוני, תשס"ג).

ציוני הדרך המפורטים במסגרת תכנית הלימודים בחינוך לשוני מתארים את התפקוד האורייני המצופה מתלמידים בשלוש תחנות: בסוף כיתה ב', בסוף כיתה ד' ובסוף כיתה ו'.

בכיתה ג' מהווים יעדי סוף כיתה ד' מטרה להוראה, ואילו יעדי סוף כיתה ב' מהווים יעדי תשתית הכרחיים.

בכיתה ד' מכוונים את ההוראה ליעדי סוף כיתה ד' וליעדים בינלאומיים.

הפרקים הרלוונטיים ליעד זה מצויים לאורך **כל תכנית הלימודים בחינוך לשוני** ובפרק נוסף על כתיבה עמודים 78-79.